

Бахов І. С.,*доктор педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри іноземної філології і перекладу
Міжрегіональної академії управління персоналом*

СУБТИТРУВАННЯ В ПЕРЕКЛАДІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ПЕРЕКЛАДАЧІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Анотація. На прикладі аналізу субтитрів, які було створено на основі файлу шаблону, показано, що якість перекладу може страждати в результаті централізації процесу субтитрування, який зараз менше спирається на професійну компетенцію субтитрувальників. Зазначається, що аутсорсинг у перекладацькій спеціалізації і використання файлів шаблонів впливає на міжмовних перекладачів і на якість перекладу субтитрування. Виокремлено стандартні стратегії субтитрування, яких необхідно дотримуватись при створенні наборів субтитрів – пропущення, скорочення та перефразування.

Ключові слова: підготовка перекладачів, якість, перекладацькі компетенції, субтитрування, глобалізація, аутсорсинг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Українські дослідники приділяють увагу проблемі підготовки перекладачів, субтитруванню та технічним особливостям її реалізації та вдосконалення. Наукові розвідки у галузі кіноперекладу дозволяють вирішити ряд проблем, пов'язаних із специфікою перекладу фільмів із субтитрами (В. Горшкова, 2006; В. Демецька, 2008; С. Кузьмичев, 2012; Т. Лукьянова, 2012; Т. Малкович, 2015; Т. Некряч, 2008; Ю. Шульженко, 2017 та ін.) [2; 4; 5; 6; 7; 8]. Т. Лукьянова визначає субтитри як текстовий супровід відео на мові джерела, який дублює або доповнює звукову доріжку. У субтитрах відображене мовлення людей і персонажів у кадрі [5].

На думку Г. Кузенко, субтитри являють собою перекладений текст, що з'являється на екрані синхронно з діалогами персонажів. Порівняно з іншими способами перекладу фільму субтитри вносять найменше викривлення до змісту вихідного перекладного тексту [3]. У своїй праці В. Горшкова аналізує особливості основних видів кіноперекладу – дублювання, субтитрування й войсовер [2]. Дослідниця зазначає, що міжмовне *субтитрування* – це скорочений переклад діалогів фільму, що відображає їхній основний зміст, представлений у вигляді друкованого тексту, візуальний ряд фільму в його оригінальній версії, який розташовується, як правило, у нижній частині екрану.

Перекладач має вмістити переклад в обмежену кількість рядків і знаків за міжнародними стандартами швидкості читання й відображення субтитрів на екранах. Субтитри повинні мати прив'язку до зміни планів у кадрі, що скорочує час перекладу. Із цього визначення випливає, що субтитри бувають двох видів: субтитри, що відтворюють мову персонажів мовою, на якій знятий кінофільм, а також субтитри, що є перекладом кінофільму на мову, зрозумілу глядачеві, тобто мову, носіями якої є люди, котрі становлять глядацьку аудиторію цього кінофільму [2]. При перекладі фільмів перед перекладачем стоїть завдання синхронізувати його з оригінальним текстом. Оскільки

темпи мови й граматичні структури в мовах різні, часто доводиться вдаватися до трансформацій, штучно скорочувати або розширювати текст. Крім того, текст розрахований на миттєве сприйняття, отже він повинен бути максимально інформативним і зрозумілим глядачеві. Текст також супроводжується відеорядом, який обумовлює вибір можливих варіантів перекладу. Аудіовізуальний переклад (АВП), зокрема переклад за допомогою субтитрів, являє собою переклад багатомодальних і мультимедійних текстів на іншу мову і їх перенесення в іншу культуру [1; 2].

Т. Малкович описує особливості застосування програми Subtitle Workshop для субтитрування фільмів іноземною мовою, які мають на меті вшивати субтитри у фільм, щоб вони автоматично синхронізувалися у фільмі за власноруч проставленим тайм-кодом [6]. Натомість програма Subtitler не працює з тайм-кодами і не має на меті вшивання субтитрів у фільм (бо вшивання можливе тільки за умови присутності тайм-коду кожного субтитра). Таким чином ця програма передбачає подальшу взаємодію перекладача з субтитрами, створеними цією програмою.

У цій праці нас цікавлять наслідки ринкової глобалізації для перекладу як професійної практики та, крім того, для підготовки перекладачів. Почнемо з того, що зосередимося на прикладі аудіовізуального перекладу (АВП) і на тому, як зміни в галузі сильно вплинули на роль та ідентичність субтитрувальників в останні кілька років. Наслідком цих змін, а конкретно аутсорсингу та використання файлів шаблонів субтитрування, стало зниження якості субтитрування. Також розглянемо, як ці події могли б вплинути на рішення щодо підготовки перекладачів на рівні університету в частині, що стосується питань спеціалізації, компетенції та вмінь.

Загальною **метою статті** є критична оцінка зниження статусу професійних перекладачів в умовах глобалізації та вивчення способів, у які університетські програми підготовки перекладачів можуть відповісти на цю ситуацію.

Методологія дослідження. Матеріалом дослідження стали епізоди з серіалу «Клан Сопрано» (“The Sopranos”) з субтитрами. Спочатку було здійснено повну транскрипцію діалогу. Потім всі висловлювання та текст на екрані було накладено на еквівалентні субтитри англійською (шаблон), французькою та грецькою. Далі було проведено порівняльний аналіз, під час якого кожне висловлювання було досліджено окремо у зв'язку з відповідним субтитром (субтитрами) у файлі шаблону та в двох мовах перекладу. Нарешті всі лінгвістичні відмінності між текстом оригіналу (ТО) та трьома наборами субтитрів було виявлено та класифіковано відповідно до стратегії перекладу, яку вони представляли.

Виклад основного матеріалу. Зв'язок між перекладом та глобалізацією привертає до себе в останнє десятиліття багато уваги з боку професійних перекладачів та вчених. Зокрема, М. Кронін зазначив, що переклад історично був потужним інструментом глобалізації, і наше сприйняття перекладу трансформується в результаті процесу глобалізації [12]. Є багато доказів зв'язку між глобалізацією та перекладом: у багатьох визначеннях економічної та культурної глобалізації є спільні «концептуальні нитки», які більш-менш безпосередньо ведуть до перекладу [12].

В одному зі своїх останніх досліджень на цю тему Дж. Хо (Хо, 2008) приводить різні визначення глобалізації, в тому числі «взаємозалежність країн та культур», «все більший обсяг транскордонної комунікації», «глобальний обмін людьми, товарами та ідеями», а також «поширення технологій», і всі вони вказують на актуальність перекладу в умовах усенаростаючої глобалізації. І все ж видається, що те, з чим охоче погоджуються перекладачі й перекладознавці, є не таким очевидним для теоретиків глобалізації [18: 55–56].

Дослідники Е. Бієлза та С. Базнет стверджують, що сучасні теорії глобалізації слід детально вивчити в частині їхньої недостатньої уваги до перекладу як ключового процесу в розвитку глобальної зв'язаності [9, с. 18]. На думку авторів, сучасні підходи до глобалізації приділяють основну увагу мобільності товарів та інформації і не охоплюють виробничі процеси, які формують та уможливають сучасні тенденції [9, с. 23]. Будучи одним із цих процесів, переклад повертає увагу до просторово-часового, матеріального та опосередкованого характеру комунікації, який теорії неперервної мобільності та потоків зазвичай обминають увагою. Авторі також зазначають, що теорії, які так вивчають продуктивні сили в умовах глобалізації, такі як теорія мережевого суспільства Castells, усе ж зазвичай обминають увагою переклад, роблячи припущення про настання універсальної одномовності, наприклад, *лінгва-франка*, або складення глобальної мови технології [9, с. 22–26].

Сьогодні можна стверджувати, що не лише перекладач, а й сам переклад стає невидимим [22, с. 22]. За такої соціально-економічної ситуації, коли від виробничих процесів очікують безпрецедентної ефективності щодо часу й витрат, переклад доводиться відповідати правилам нехайності, прозорості та невидимості [9, с. 28–29].

Прихід нових носіїв інформації, потреба в централізованому управлінні все більшими обсягами інформації і все більш короткі строки виконання роботи є деякими з факторів, що призвели до фрагментації процесу перекладу. За останні десять-п'ятнадцять років з'явилася низка нових вмінь та субкомпетенцій. У своєму керівництві для нових перекладачів Д. Гуадек [17] зазначає, що новий перекладач насправді має бути готовим спеціалістом із управління інформацією, техніком, термінологом, фразеологом, перекладачем, адаптувальником, коректором, ревізійним коректором, спеціалістом із контролю якості, пост-редактором, редактором, спеціалістом із графічного дизайну та дизайнером веб-сторінок, розробником технічної документації, дизайнером сайтів, спеціалістом із інтеграції веб-сторінок, спеціалістом із управління файлами, складальником макро-команд та, в деяких випадках, спеціалістом з інформаційних технологій – і це все в одній особі [17, с. 120]. Д. Гуадек доповнює свій список ще кількома ролями, такими як ролі субтитрувальника, овертитрувальника та локалізатора.

Наводячи приклад нової ринкової реальності і, таким чином, переходячи до аудіовізуального перекладу (АВП), у звіті Media Consulting Group [19] про галузь дублювання та субтитрування зазначено, що інтернаціоналізація діяльності технічних галузей є ключовим фактором, що обумовлює розвиток підприємств галузі. Причиною цього є, головним чином, розвиток міжнародних клієнтів, що продають свої програми в кількох країнах. Якщо взяти до уваги дані, отримані при опитуванні представників компаній, економія за рахунок масштабу, зокрема якщо йдеться про субтитрування, буде можливою лише якщо збільшиться обсяг роботи [19: 8]. Проте збільшення обсягу не обов'язково означає кращі умови для професійних перекладачів або для кінцевих клієнтів. Піднімаючи питання якості та вказуючи на відмінності в поділі праці, викликані процесом глобалізації, Ів Гамбір дає надзвичайно важливий ключ для оцінки професійного статусу аудіовізуальних перекладачів [14]. Якщо говорити про міжмове субтитрування для DVD, зміни в поділі праці вплинули конкретно на робочий процес субтитрування, а також на ідентичність субтитрувальника у два взаємопов'язані способи [14].

З одного боку, це *зміни часового порядку*, в тому сенсі, що вони впливають на тривалість та послідовність дій, за допомогою яких здійснюється аудіовізуальний переклад (АВП). З іншого боку, це *зміни просторового порядку*, оскільки вони відносяться до місця, де виконуються ці дії.

На часовому рівні новий поділ праці виражається через впровадження файлів шаблонів субтитрування та реструктуризацію процесу субтитрування, що відбулася внаслідок цього. До початку субтитрування DVD процес субтитрування складався з двох головних завдань: технічного завдання, а саме синхронізації субтитрів, яка не передбачала лінгвістичного втручання, і перекладу безпосередньо з аудіовізуального матеріалу. Часто-густо одна й та сама людина виконувала обидва завдання, таким чином повністю «породжуючи» файл субтитрування. П. Георгакопулу описує цей процес доволі докладно і вказує, що, завдяки розробці спеціалізованих програм для субтитрування, субтитрувальники могли б самі розмітити фільм, а тоді писати свої переклади так, аби вписуватися в часові інтервали, які вони виявили при розмічуванні [15]. Вони могли б також моделювати свої субтитри на своїх робочих станціях та змінювати формулювання та хронометраж у разі необхідності [15]. Як указують Д. Сінтас і А. Реманель, це ідеальна ситуація, оскільки перекладачі мають можливість прийняти інформовані рішення щодо швидкостей читання та сегментації діалогу на субтитри таким чином, аби оптимізувати переклад гумору, вагань та подиву [13:30]. Вони можуть також вирішувати, чи треба пропустити певні субтитри через надмірність або чи потрібні якісь редакторські втручання через стилістику їхньої рідної мови і специфіку їхньої цільової аудиторії. Проте задовольняючи потребу в централізованому управлінні багатомовними проектами, компанії, що займаються перекладом, знову почали розрізняти початкову фазу синхронізації та наступну фазу перекладу із двома важливими відмінностями.

Перша відмінність – це те, що фаза синхронізації передбачає глибоку лінгвістичну переробку тексту оригіналу (діалогу, який чути, плюс будь-якого тексту на екрані), в результаті чого створюється файл шаблону субтитрування мовою оригіналу (МО) з дотриманням правил редагування і технічних норм, встановлених централізовано;

Друга відмінність – це те, що дві фази є структурно негнучкими у тому сенсі, що перекладачі, які працюють із файлом шаблону, більше не можуть змінювати хронометраж, коли їм би цього хотілося, і загалом їм доводиться рахуватися з редакторським вибором того, хто створив файл шаблону. Файл шаблону (або «головний файл») став інтернаціоналізованою версією аудіовізуального тексту оригіналу. Як буде більш конкретно показано нижче, обов'язкове використання цієї версії суттєво обмежило роль перекладача в процесі субтитрування й помітно вплинуло на якість локалізованого продукту.

Про впровадження файлів шаблонів було написано кілька праць, але не було пояснено її наслідків для професійної ідентичності та самосприйняття аудіовізуальних перекладачів [21]. Як зазначає Г. Готтліб, міжмовне субтитрування як спеціалізація ризикує стати лише питанням перекладу кількох рядків зі сценарію та формування з них акуратних блоків [16, с. 284].

Поділ праці відбувається також на просторовому рівні. Під тиском мінімізації витрат компанії, що займаються перекладом, слідом за іншими галузями почали віддавати проекти на аутсорсинг. Що стосується тих, хто надає послуги субтитрування, цей процес було полегшено використанням шаблону, який можна легко надіслати електронною поштою перекладачам, що живуть на так званих «територіях» [10]. Аутсорсинг гостро відчуло на собі покоління лондонських субтитрувальників на початку 2000-х років. Він вплинув майже на всі спеціалізації, включно зі створенням файлів шаблонів, і інколи на моделювання та вчитку. Більш за все аутсорсинг вплинув на міжмовних перекладачів, які раптом побачили, що більша частина доступної роботи віддається новим перекладачам із-за кордону. Хоча це без сумніву був ефективний хід для бізнесу, перекладачі, в тому числі закордонні, лише втратили від цього нового стану справ. Професіонали, які співпрацювали з великими субтитрувальними компаніями, почали отримувати набагато менше грошей, оскільки їм довелося конкурувати з низькооплачуваними аутсорсинговими перекладачами, які часто не мали досвіду та підготовки.

Дискусія

Згідно зі словами П. Георгакопулу, генерального директора Європейського інституту субтитрування, перекладачі з усього світу без підготовки із субтитрування можуть зараз отримати шанс, оскільки питання синхронізації вже не входить до відповідної сукупності факторів. Будь-який перекладач може отримати базову підготовку із субтитрування для того, аби знати, що таке помилки при субтитруванні та його правильне виконання і дотримуватися принципів останнього. Будь-які питання синхронізації можуть вирішувати менеджери проєктів, що дозволяє перекладачам зосередитися лише на перекладі діалогу [15, с. 119]. Загалом автор висловлює обґрунтовану точку зору. Є всі підстави вважати (про це каже також і досвід), що кваліфіковані перекладачі, що цікавляться АВП, потребують лише базової підготовки для того, аби стати компетентними в субтитруванні. Проте якщо придивитися до цього аргументу пильніше, він стає вразливим.

По-перше, згідно з ним, підготовка, вірогідно, відбувається дистанційно («перекладачі з усього світу»). Це, вірогідно, передбачає, що відповідні підготовчі структури є в компаніях, які займаються субтитруванням, що має місце рідко.

По-друге, ця стратегія працює лише з досвідченими перекладачами, а не з «будь-яким перекладачем», які, вірогідно, працюють за більші гроші. Проте, оскільки локалізаційний підхід було розроблено для того, аби скоротити витрати, новачкам, зазвичай, віддається перевага перед професіоналами, і побачити, як вони можуть відповісти на складності субтитрування, важко. Для багатьох новачків написання субтитрів є їхньою найпершою спробою перекладу.

Нарешті «базова підготовка із субтитрування» тут означає навчання тому, як перекладати вже готові списки субтитрів і дотримуватися норм. Решта процесу субтитрування залишається поза увагою. Сьогодні створення файлів шаблонів необдумано довіряється людям, які мають слабе уявлення про базові концепції та стратегії перекладу, в той час як переклад доручається лінгвістам, у яких не розвинене почуття синхронності при АВП. Зниження статусу аудіовізуальних перекладачів і розцінок на субтитрування має розумітися саме в цьому контексті. Як лаконічно зазначає М. Кронін, чим менше певна культура цінує переклад, тим менше вона захоче платити своїм перекладачам [12]. Порівняння типу субтитрувальника, якому зараз віддають перевагу великі компанії, що займаються субтитруванням, і типу, описаного в Кодексі стандартів субтитрування Європейської асоціації з вивчення аудіовізуального перекладу, (Code of Good Subtitling Practice) вірогідно, буде показовим [11]. Тут достатньо було б згадати правило 2 цього кодексу, згідно з яким «збирання та форматування тайм-кодів та переклад і написання субтитрів відповідною (іноземною) мовою є справою субтитрувальника» [11].

Результати

Досліджуваний матеріал – це епізод, що називається «Два Тоні» (Two Tonys) DVD-видання серіалу «Клан Сопрано» (“The Sopranos”). Причина, з якої було обрано даний епізод, це, по-перше, те, що відповідний файл шаблону є загалом точним та добре синхронізованим, що дає змогу приписати всі проблеми, які можна помітити в мовах перекладу, наявності файлу шаблону, а не його якості; а по-друге, те, що сценарій «Клану Сопрано» багатий на нюанси та унікальний у плані реєстру, маркованої мови та соціолекту (наприклад, через вживання італійських слів), через що перекладач стикається зі складними ситуаціями, які вимагають достатнього простору для лінгвістичного та технічного маневрування.

Вищевказане дослідження цікавили дві мови перекладу – французька і грецька. Дослідження зосереджувалося на лінгвістичних питаннях і не вивчало сегментацію діалогу (те, як діалог оригіналу ділився на однорядкові або дворядкові субтитри в шаблоні) або питання синхронізації. Хоча це надзвичайно важливі аспекти того, як файл шаблону субтитрування впливає на вибір перекладача, таке дослідження вийшло б за рамки цієї праці. Тут необхідно згадати, що субтитри грецькою та французькою мовами чітко відповідають сегментації діалогу та синхронізації англійського файлу шаблону, що є вагомим доказом того, що перекладачі були змушені рахуватися з вибором того, хто створив файл шаблону.

Головними стратегіями, яких дотримувались при створенні усіх трьох наборів субтитрів, були *пропущення*, *скорочення* (стислість) та *перифразування*. Хоча вони є стандартними стратегіями субтитрування [13: 144–181], дослідження показало, що при перекладі кожного окремого висловлювання

ТО у відповідних субтитрах французькою та грецькою використовувалася та ж сама стратегія, яку було використано в цей момент у англійському файлі шаблону. Навіть коли перекладачі на французьку та грецьку мали менше обмежень щодо часу та простору (наприклад, коли для того, аби перекласти порівняно довше висловлювання ТО на ці мови, вистачило б меншої кількості слів), вони все ж тяжіли до роботи в рамках експлуатаційних обмежень, нав'язаних англійським шаблоном. Це часто мало результатом невиправдано *стислий переклад* та *систематичні пропуски*, які могли заплутувати аудиторію та іноді вводити її в оману.

Далі подається приклад такого неправильного перекладу. У цьому епізоді «Клану Сопрано» з'являється новий персонаж – «Фіч» – член мафії. Спочатку цього персонажа за його відсутності називають Мікеле «Фіч» Ла Манна у програмі телевізій, де оголошують про його звільнення з в'язниці. В англійському файлі шаблону прізвище «Фіч» було опущено, ймовірно, аби зекономити час. Це був невдалий вибір, оскільки персонаж після цього називають «Фіч», і він грає важливу роль у п'ятому сезоні «Клану Сопрано». (Цифри в колонці «Англійський шаблон» у таблиці 1 нижче вказують номер субтитру і тривалість субтитру в секундах та кадрах).

Як можна побачити, і французький, і грецький перекладачі зробили вибір на користь опущення слова «Фіч» попри те, що, маючи у своєму розпорядженні 2 секунди та два кадри, вони мали достатньо часу для включення до субтитрів цього дуже релевантного елемента інформації. Внаслідок цього, коли грецькі та французькі глядачі вперше на власні очі бачать персонажа, якого називають «Фіч», вони не обов'язково ідентифікують його як «Мікеле Ла Манна», нещодавно випущеного з тюрми мафії.

Цей самий приклад містить другий момент, який варто обговорити. Як щойно було видно, у ТО Фіча «боялися та поважали», а у файлі шаблону його лише «боятися». Опущення слова «поважали» може бути виправданим, якщо не вистачає часу, і якщо це слово є менш релевантною ознакою, аніж «боялися». Утім слово «поважали» все ж додає значну рису персонажу Фіча, особливо коли йдеться про мафію, і його треба включити в субтитри, якщо це можливо. І французький, і грецький субтитрувальники зробили вибір на користь наслідування файлу шаблону і опущення цього терміну, хоча обидва вони мали достатньо часу для включення його перекладу до тексту субтитрів.

У цьому епізоді можна знайти набагато більше прикладів того, як файл шаблону вплинув на вибір перекладача, нав'язавши або акцентувавши низку обмежень, не застосованих у мовах перекладу. Прикладом, який явно впливає на розуміння сюжету, є опущення прикметника «little» (англ. «маленький»), який регулярно використовується одним із персонажів – Полі – для того, аби принизити та розсердити молодшого мафіози, Крістофера, як це показано в таблиці 2.

Натягнені стосунки між Полі та Крістофером є однією з сюжетних ліній епізоду, який ми обговорюємо, і те, як Полі підкреслює недосвідченість та незрілість Крістофера, використовуючи слово «маленький», має певне значення. І французький, і грецький перекладачі рахуються з файлом шаблону і опускають цей прикметник, хоча було технічно можливо і тому рекомендовано перекласти його. Слово «маленький» включено до файлу шаблону лише в одному з принизливих вигуків Полі, тому цікаво, що це також єдиний випадок, коли цей прикметник потрапляє до текстів перекладу, що ще раз свідчить про те, як шаблони впливають на конкретний вибір перекладача, як це показано в таблиці 3.

Таблиця 1

Диалог оригіналу	Англійський шаблон	Субтитри французькою	Субтитри грецькою
You've got Michele "Feech" La Manna, (Мікеле «Фіч» Ла Манна)	Michele La Manna, (Мікеле Ла Манна)	Michele La Manna, (Мікеле Ла Манна)	Ο Μικέλε Λα Μάννα... [Мікеле Ла Манна...]
released just this week, a man greatly feared and respected (був випущений якраз цього тижня. Це людина, яку дуже боятися та поважать)	released just this week, a man greatly feared (випущений якраз цього тижня. Це людина, яку дуже боятися)	libéré cette semaine, très craint [випущений цього тижня, його дуже боятися]	μόλις βγήκε έξω. Σκόρπισε τον τρόμο ... [тільки-но вийшов, він викликав страх...]

Таблиця 2

Диалог оригіналу	Англійський шаблон	Субтитри французькою	Субтитри грецькою
- "Chrissy, please, don't leave me out here." You little cocksucker (-«Крісі, прошу, не залишай мене тут».) -Ти, маленький покидьок)	- "Chrissy, don't leave me out here". -You cocksucker (- «Крісі, не залишай мене тут».) -Ти, покидьок)	- "Chrissy, ne me laisse pas". - Enfoiré [- «Крісі, не залишай мене».] - Козел]	- "Κρίσι, μη μ' αφήνεις μόνο εδώ". - Παλιομάλακα [- «Крісі, не залишай мене тут одного»] - Придурок.]
- Always playin' that blood-relation card. Tony's little favourite. (- Ти завжди розігруєш цю карту кровної спорідненості, маленький улюбленець Тоні.)	- Always playin' that blood-relation card. Tony's favourite. (Ти завжди розігруєш цю карту кровної спорідненості, улюбленець Тоні.)	- Toujours la carte de la famille. Le préféré de Tony. [Завжди сімейна карта, улюбленець Тоні.]	- Πάντα ρίχνεις το χαρτί της συγγένειας. Ο αγαπημένος του Τόνι [Ти завжди розігруєш сімейну карту, улюбленець Тоні.]

Таблиця 3

Диалог оригіналу	Англійський шаблон	Субтитри французькою	Субтитри грецькою
- You little fuck. - Excuse me, gentlemen. Was there a problem with the service? (- Ти, маленька погань...) -Вибачте, панове. Була якась проблема з обслуговуванням?)	- You little fuck. - Was there a problem with the service? (- Ти, маленька погань.) - Була якась проблема з обслуговуванням?)	- Petit connard. - Le service vous a déplu? [-Маленька сволота.] -Вам не сподобалося обслуговування?]	- Μαλακισμένο . - Είχατε πρόβλημα με το σέρβις; [- Маленька сволота.] - У вас була проблема з обслуговуванням?]

Діалог оригіналу	Англомовний шаблон	Субтитри французькою	Субтитри грецькою
What a beating we had to give this prick, oh Madonn ⁹ (Як ми змушені були побити цього бовдура, о, Мадонна)	What a beating we had to give him. (Як ми змушені були побити його.)	On a dû lui passer un sacré savon. [Ми змушені були дати йому пекельну прочуханку.]	Του ρίξαμε καλό μπερτάκι. [Ми добре побили його.]
You don't need another one of those. Last month, it was the upstairs toilet. Basta . (Тобі не потрібен ще один з них. Минулого місяця це був туалет нагорі. Баста .)	You don't need another one. Last month, it was the upstairs toilet. (Тобі не потрібен ще один. Минулого місяця це був туалет нагорі)	Tu n'as pas besoin d'une neuve. Le mois dernier, c'étaient les W.C. [Тобі не потрібен ще один. Минулого місяця це був туалет.]	Δεν χρειόζεστε άλλη. Τον προηγούμενο μήνα, χάλασε η τουαλέτα. [Тобі не потрібен ще один. Минулого місяця зламався туалет.]
20 years, Madonn ⁹ (20 років, Мадонна)	20 years. (20 років)	20 ans. [20 років]	Πάνε είκοσι χρόνια. [Уже 20 років]

З вищенаведеного прикладу можна побачити, що, крім технічних обмежень, які вони нав'язують (час початку та закінчення, швидкості читання, сегментація діалогу), файли шаблонів також діють як авторитетні та детальні набори директив, які перекладачі порушують неохоче або не мають змоги порушити. Більш того, ці директиви не завжди відображають об'єктивні та видимі обмеження в мові оригіналу, як у вищенаведених прикладах. Іноді вони можуть базуватися на суб'єктивному або стилістичному стратегічному виборі, який не обов'язково має стосуватися мов перекладу. І все ж цих директив дотримуються в текстах перекладу, як буде показано в останньому прикладі, який ми обговорюватимемо.

Одним із таких стратегічних рішень в обговорюваному епізоді є опущення більшої частини вигуків італійською мовою, які нагадують аудиторії про походження цієї групи мафії (див. таблицю 4).

Ці вигуки належать до характерного та колоритного соціолекту, який об'єднує італійських мафіози. Вони також натякають на інтертекстуальний зв'язок між «Кланом Сопрано» та більш ранніми фільмами про італо-американську мафію, наприклад, фільмами Копполи з серії «Хрещений батько». Вони виконують важливу функцію та, вірогідно, мають бути включеними до перекладу. Їхня передача грецькою або французькою не є безпроблемною, але було б можливо, принаймні в деяких випадках, вживати їх дослівно. Проте їх було систематично опущено в обох текстах перекладу.

Висновки

Завданням даної статі було проаналізувати вплив глобалізації на переклад та перекладачів і актуальність останніх досягнень для підготовки перекладачів на університетському рівні. На практиці потреба в миттєвому, прозорому та невидимому перекладі виражається у вигляді триваючої фрагментації професії на численні ролі. На прикладі субтитрування було показано, що фрагментація відбувається на часовому та просторовому рівнях, і що вона викликана такими інноваціями як впровадження файлів шаблонів, субтитрування та аутсорсинг. На думку субтитрувальників та деяких теоретиків і працівників галузі, ці структурні зміни призвели до зниження якості виконуваних перекладів. Можна стверджувати, що субтитрувальники, так само як і решта спеціалізованих перекладачів, мають сьогодні менше можливостей практикувати свою спеціалізацію або бути почутими в тому, що стосується якості. Сьогодні відносно більше уваги приділяється адаптивності, ринковій свідомості та вмінням, які можна застосувати в іншій області, аніж підготовці спеціалізованого перекладача. Попри те, що в останні двадцять років є тенденція до переважання

курсів спеціалізованого перекладу, також лунали голоси, що закликали до звернення до цілісного підходу, оснований на базовій перекладацькій компетенції, яка не є мовно-, культурно-, або предметно-специфічною.

Використана література:

1. Аудіовізуальний переклад [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://transeurope.ru/publications/audiovizualnyiy-perevod.html>.
2. Горшкова В.Е. Перевод в кино. / В. Горшкова. – Иркутск. 2006. ИГЛУ, 2006. 278 с.
3. Кузенко Г.М. Кінопереклад як особливий вид художнього перекладу. (на матеріалах англійської мови). Одеський лінгвістичний вісник. № 10, т. 3, 2017. С. 70–74.
4. Кузьмичев С. Переклад кінофільмів як окремий вид перекладів. /С. Кузьмичев. Вісник МГЛУ, 2012, № 9. С. 140–150.
5. Лукьянова Т.Г. Жанрово-стилістичні особливості перекладу субтитрів (на матеріалі англомовних художніх фільмів) / Т.Г. Лукьянова // Філологічні трактати. – 2012. Т. 4, № 2. С. 50–55.
6. Малкович Т.І. Індивідуальна специфіка субтитрування кінофільмів на різноманітних українських кінофестивалях. Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики. – Вип. 27. 2015. С. 495–502.
7. Некряч Т.Є. Через терни до зірок: труднощі перекладу художніх творів. Для студентів перекладацьких факультетів вищих навчальних закладів: Навчальний посібник / Т.Є. Некряч, Ю.П. Чала. – Вінниця : Нова книга, 2008. 200 с.
8. Шульженко Ю.М. Лінгвокультурний та соціолінгвістичний компонент як проблема перекладу кінотексту. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. Філологія. 2017. № 26. Т. 2. С. 125–128.
9. Bielsa, Esperança and Susan Bassnett (2009). Translation in Global News. London and New York: Routledge.
10. Carroll, Mary (2004). Subtitling: Changing Standards for New Media? Retrieved from <http://www.translationdirectory.com/article422.html>
11. Code of Good Subtitling Practice (1998). URL: <https://www.esist.org/code-of-good-subtitling-practice/>
12. Cronin, Michael (2003). Translation and Globalization. London and New York: Routledge.
13. Dias Cintas, Jorge and Aline Remael (2007). Audiovisual Translation: Subtitling. Manchester: St. Jerome.
14. Gambier, Yves (2006). Multimodality and Audiovisual Translation. in MuTra 2006 – Audiovisual Translation Scenarios: Conference Proceedings. URL: http://www.euroconferences.info/proceedings/2006_Proceedings/2006_proceedings.html
15. Georgakopoulou, P. (2009). Subtitling for the DVD Industry. I Jorge Diaz Cintas and Gunilla Anderman (Eds) (2009). Audiovisual Translation: Language Transfer on Screen. Basingstoke/New York: Palgrave Macmillan, 21–35.
16. Gottlieb, Henrik (1996). Theory into Practice: Designing a Symbiotic Course in Subtitling. Christine Heiss and Bosinelli R.M. Bolletieri

- (Eds). Traduzione multimediale per il cinema, la televisione, la scena. Bologna: Clueb, 281–295.
17. Gouadec, Daniel (2007). Translation as a Profession, Amsterdam: John Benjamins.
  18. Ho, George (2008). Globalisation and Translation: Towards a Paradigm Shift in Translation Studies. Saarbrücken: Berlag DFr Müller.
  19. Media Consulting Group (2007). Study on Dubbing and Subtitling Needs and Practices in the European Audiovisual Industry: Executive Summary, Paris/Peacefulfish, London. URL:http://ec.europa.eu/culture/media/programme/docs/overview/evaluation/studies/dubbing_sub_2007/ex_sum_ds_en.pdf
  20. Nakata Steffensen, Kenn (2007). Freelancers and the Crisis in British Subtitling. ITI Bulletin, May-June 2007. С. 18–19.
  21. O'Hagan, Minako (2005). Multidimensional Translation: A Game Plan for Audiovisual Translation in the Age of GILT. 2005: Challenges of Multidimensional Translation: Conference Proceedings. Retrieved from http://www.euroconferences.info/proceedings/2005_Proceedings/2005_O'Hagan_Mina_ko.pdf.
  22. Venuti, Lawrence (1995). The Translator's Invisibility: A History of Translation. London: Routledge.

Бахов И. С. Субтитрование как инструмент формирования профессиональной идентичности переводчиков

Аннотация. На примере анализа субтитров, созданных на основе файла шаблона, показано, что качество

может страдать в результате централизации процесса субтитрования, который сейчас меньше опирается на профессиональную компетенцию субтитровальщиков. Отмечается, что аутсорсинг в переводческой специализации и использование файлов шаблонов влияет на межъязыковых переводчиков и на качество перевода субтитрования. Выделены стандартные стратегии субтитрования, которые необходимо соблюдать при создании наборов субтитров – пропуски, сокращения и перефразирование.

Ключевые слова: подготовка переводчиков, качество, переводческие компетенции, субтитрование, глобализация, аутсорсинг.

Bakhov I. Subtitling as an instrument of forming translators' professional identity

Summary. An example of subtitle analysis based on a template file has shown that quality may suffer as a result of centralizing the subtitling process, which is now less based on the professional competence of subtitling specialists. It is noted that outsourcing in translation specialization and the use of template files affects interlanguage translators and the quality of subtitling translation. The article outlines standard subtitle strategies that should be followed in creating subtitle sets include skipping, reducing and re-framing.

Key words: training of translators, quality, translation competence, subtitling, globalization, outsourcing.